

Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad

gevestigd in het Aalsmeerder Veerhuis
Sloterkade 21 - 1058 HE Amsterdam
Telefoon 020 - 617 27 35, Fax 020 - 617 73 85
Email vvab@amsterdamsebinnenstad.nl
Website <http://www.amsterdamsebinnenstad.nl>
Postbank rek. nr. 1775369 - ABN-AMRO rek. nr. 41.18.45.306

Aangetekend met handtekening retour
Rechtbank Amsterdam
Sector Bestuursrecht, Algemeen
Postbus 75850
1070 AW AMSTERDAM

Betreft: 09/718

Amsterdam, 6 mei 2010

Geacht college,

In de procedure niet bovengenoemd kenmerk worden de navolgende nadere stukken ingediend:

1. Commentaar op visie Paul Meurs door Gerrit Vermeer d.d. 29 april 2010;
2. Advies International Council On Monuments and Sites (ICOMOS) advies naar aanleiding verzoek tot aanwijzing als binnenstad Amsterdam als werelderfgoed d.d. 18 december 2009 (zie p. 2, derde gedachtestreepje);
3. Reactie op advies ICOMOS namens het Rijk d.d., 26 februari 2010 (zie pp. 7 t/m 9);
4. Artikel in Het Parool van 14 april 2010 met uitlatingen van Gerson;
5. Het door de raad vastgestelde Programakkoord 2010-2014 (voorblad en pp. 9 en 10);
6. Studie naar bibliotheek op het Binnengasthuisterrein zonder sloop monumenten;
7. Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State d. d. 19 juli 2006, nr. 200507231;
8. Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State d.d. 27 september 2006, nr. 200500023;

De Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad is van mening dat verweerder bij afweging van de betrokken belangen de door de UvA gevraagde vergunning voor het slepen van rijksmonumenten en daarmee het onherroepelijk teniet doen van aanzienlijke monumentale waarden in redelijkheid niet had kunnen verlenen. Vanaf pagina 8 van het besluit d.d. 9 juli 2009 wordt de belangenafweging uitvoerig beschreven. In de eerste plaats wordt het belang van de twee onderhavige rijksmonumenten terecht onderschreven. De poging van de UvA om achteraf door middel van het inbrengen van de visie van Paul Meurs de hoge monumentale waarden die in het geding zijn te relativieren is er kennelijk op gericht uw rechtbank te bewegen in te stemmen met de vernietiging van dit historisch erfgoed. Uit het deskundigenbericht van Gerrit Vermeer blijkt wel dat de beoogde relativering iedere grondslag mist. Bovendien blijkt uit de correspondentie met ICOMOS niet alleen dat de sloop van deze rijksmonumenten de aanwijzing van de Amsterdamse binnenstad uiterst onzeker maakt, maar bovendien dat in het antwoord (mede namens verweerder) aan ICOMOS het lot van deze rijksmonumenten volledig in uw handen wordt gelegd. ICOMOS zal ongetwijfeld mede op basis van uw uitspraak in deze kwestie beoordelen of de Nederlandse overheid monumenten voldoende effectief beschermt en de Amsterdamse binnenstad als werelderfgoed kan worden aangewezen, In dit verband is mede van belang dat het huidige Dagelijks Bestuur in het programma-akkoord onverkort heeft opgenomen dat monumenten niet worden gesloopt. Het huidige Dagelijks Bestuur zou de vergunning dan ook hebben geweigerd. Het stelt

Doelstelling:

Het bevorderen van een goed woon- en werkklimaat in de gemeente Amsterdam, in het bijzonder in de binnenstad, het ondernemen of stimuleren van activiteiten gericht op behoud en herstel van de historische bebouwing en het stedenbouwkundig karakter alsmede het verbreden van de kennis van Amsterdam.

zich echter tevens op het standpunt dat het in strijd met de rechtszekerheid zou zijn de vergunning in te trekken. Het zal zich refereren aan uw uitspraak. Het Dagelijks Bestuur legt hiermee het lot van deze rijksmonumenten volledig in handen van uw rechtbank. Deze stellingname van het Dagelijks Bestuur (en de reactie aan ICOMOS) dient te worden opgevat als een uitnodiging aan uw rechtbank zoveel als mogelijk de terughoudend bij de toets van de belangenafweging te laten varen. De VVAB nodigt uw rechtbank daartoe nadrukkelijk uit.

Aan de andere zijde van het aanzienlijke monumentale belang is er het gestelde belang van de UvA. Het belang van de universiteit wordt in 8 punten samengevat, die hier als volgt kunnen worden omschreven:

1. de UvA wil duidelijk herkenbare universiteitsvestigingen;
2. kern van het huisvestingsbeleid is de vorming van vier clusters, met het alfacluster *in de oude binnenstad*;
3. de UvA heeft reeds geïnvesteerd in het Alfa-cluster;
4. de nieuwe bibliotheek vervangt 11 faculteitsbibliotheken;
5. veel van de huidige gebouwen voldoen niet langer aan hedendaagse eisen;
6. de bewaarcondities van verzamelingen in de huidige gebouwen 'zijn ronduit slecht';
7. het ingekrompen programma past niet in de huidige gebouwen;
8. er zijn geen geschikte alternatieve locaties voorhanden.

Verweerder neemt, zonder enige vorm van onderzoek en zonder dat de gestelde belangen feitelijke deugdelijk zijn onderbouwd, hetgeen UvA aanvoert vrijwel klakkeloos over en stelt dat: *'het belang van de UvA bij uitvoering van het plan is gelegen in het bereiken van een oplossing van haar huisvestingsprobleem, hetgeen - door kostenbesparingen - de kwaliteit van onderwijs en onderzoek ten goede komt, waardoor de universiteit in concurrentie blijft met andere universiteitssteden, alsmede gelet op het belang van de universiteit voor de interactie tussen studenten en de stad, hetgeen een onlosmakelijk deel uitmaakt van het academische leven, alsmede de reeds gedane investeringen in het huisvestingsprogramma en het Alfa-cluster in het bijzonder'*, en dat daardoor: *'het belang van de UvA in dit geval zwaarder weegt dan het belang dat is gediend met het behoud van de monumenten'*. Het dagelijks bestuur is op basis hiervan van oordeel dat de gevraagde monumentenvergunning voor sloop verleend kan worden.

Opmerkelijk aan deze belangenafweging is de algemene toonzetting van de zowel de afzonderlijk geformuleerde belangen van de UvA, als van de definitieve afweging, waarin de balans naar de voor de UvA gunstige richting doorslaat. Verweerder laat echter na de gestelde belangen van de UvA eens goed tegen het licht te houden.

Wat de 8 voornoemde punten betreft kan dan het volgende opgemerkt worden.

Ad 1: de UvA heeft *in de binnenstad* reeds duidelijk herkenbare universiteitsvestigingen, waaronder het Bungehuis en PC Hoofthuis, en sinds enkele jaren tijd het gebouw van Bijzondere Collecties op de Oude Turfmarkt (voor de verwezenlijking waarvan overigens aanzienlijke monumentale waarden, zoals het middeleeuwse tongewelf, ernstig zijn aangetast). Ook de UB aan het Singel kan als een icoon gelden - de wens om tot nog een duidelijk herkenbare universiteitsvestiging te komen, ter vervanging van de huidige, is geen reden om tot sloop en vermindering van twee rijksmonumenten over te gaan;

Ad 2: het alfacluster wordt *in de oude binnenstad* gedacht. Het Binnengasthuisterrein ligt inderdaad in de oude binnenstad, maar dat geldt ook voor Bungehuis en PC Hoofthuis en andere gebouwen. De oude binnenstad is namelijk het gebied dat in het westen door Singel, en in het oosten door de burgwallen wordt begrensd. De universiteit zou dus, in plaats van krampachtig vast te houden aan één, ongeschikte locatie, zeer goed de huidige situatie - in hoofdlijnen - te bestendigen, waarbij de kleinste vestigingen wellicht op het Binnengasthuisterrein zouden kunnen worden samengevoegd. Een dergelijke optie is, voor zover wij weten, nooit onderzocht. In ieder geval zou de UvA haar definitie van de 'cluster binnenstad' een andere invulling moeten geven.

Ad 3: dat reeds is geïnvesteerd in het Alfa-cluster is een oneigenlijk argument - het gebouw voor de Bijzondere Collecties bijvoorbeeld is een centrale voorziening, die, hoewel in hoofdzaak, niet exclusief voor het Alfa-cluster functioneert. Bovendien zijn de gedane investeringen, ook wanneer de bibliotheek op het Binnengasthuisterrein er niet komt, niet ten onnutte geweest. De gecreëerde voorzieningen zullen immers gewoon door de universiteit gebruikt kunnen worden, zij het niet volledig in de door de UvA gewenste opzet. Om opnieuw

de Bijzondere Collecties als voorbeeld te nemen: dit complex functioneert ook zonder de nieuwe faculteitsbibliotheek als volwaardige en hoogkwalitatieve instelling.

Ad 4, 5 en 6: in plaats van te streven naar samenvoeging van 11 faculteitsbibliotheeken tot 1 grote faculteitsbibliotheek, zou de universiteit ook kunnen streven naar een minder ingrijpende vermindering van het aantal vestigingen, waarbij men dan eveneens grote besparingen op personele- en materiële exploitatielasten bereikt en betere bewaarcondities overeenkomstig de hedendaagse maatstaven kunnen bereikt worden. Een kleinere bibliotheek is in de huidige ziekenhuisgebouwen zeer wei in te passen.

Ad 7 en 8: Wanneer het bibliotheekprogramma dus niet in één, maar in bijvoorbeeld 3, 4 of 5 gebouwen wordt ondergebracht, kunnen de huidige ziekenhuisgebouwen wel gehandhaafd worden. Van belang is in dit opzicht ook de nota 'Het huisvestingsbeleid van de Universiteit van Amsterdam voor de komende decennia' (1999-2015). Hierin worden de knelpunten in de universitaire huisvesting uiteengezet en mogelijke oplossingen aangedragen. Zo wordt voor de binnenstad voorgesteld: *'De Faculteit der Geesteswetenschappen [...] in zijn geheel [te situeren] op en rondom het Binnengasthuisterrein, de Oude Turfmarkt en het Oudemanhuispoortcomplex, aansluitend aan de nieuwe Universiteitsbibliotheek die in het centrum van het Binnengasthuisterrein en aan de Oude Turfmarkt wordt gerealiseerd*. Voorgesteld wordt in deze nota voorts om o.a. PC Hoofthuis, Bungehuis, een groot deel van de huidige UB Singel en het Maagdenhuis af te stoten. Met het huisvestingsplan streeft men een ruimtebesparing van 30.000 m² netto te bereiken, alsmede niet nader gespecificeerde vermindering van personele- en materiële exploitatielasten. Op pagina 17 van deze nota wordt echter duidelijk gesteld dat er alternatieven zijn: *'In de eerste plaats betreft het de mogelijkheid om de UB-gebouwen aan het Singel en het Bungehuis en het PC Hoofthuis te blijven gebruiken. Dit alternatief maakt optimaal gebruik van reeds in eigendom zijnde panden'*. Dit alternatief is echter zo beweert men - strijdig met de door de universiteit gewenste clustering. Sinds het verschijnen van deze nota is het bibliotheekprogramma inmiddels verkleind, nog steeds staan de drie genoemde gebouwen op de nominatie om te worden afgestoten. Wanneer deze gebouwen echter in gebruik blijven, kan ook volstaan worden met een minder groot programma voor het Binnengasthuisterrein.

Wat de onderzochte alternatieve locaties betreft werpt het volgende punt wellicht een ander licht op de gang van zaken. Toen de universiteit gebouw De Bazel als zijnde ongeschikt van de hand wees, werd dat door het stadsdeel niet in twijfel getrokken. De aangeleverde cijfers konden moeilijk weerlegd worden. Na de weigering van de universiteit is het Stadsarchief in het gebouw gehuisvest. De website van het Stadsarchief Amsterdam vermeldt met trots, dat:

'Het Stadsarchief [...] het historisch documentatiecentrum van de stad Amsterdam [is] met 35 kilometer archieven, een historisch-topografische collectie met miljoenen kaarten, tekeningen, en prenten, een bibliotheek en omvangrijke geluids-, film- en fotoarchieven'. Let wel: genoemde 35 kilometer archieven is dus slechts een deel van de in het gebouw aanwezige bestanden. Het gebouw telt ca. 5 volledige verdiepingen depotruimte en 5 verdiepingen met publieks- en kantoorruimten. Het gebouw heeft voor de archieffunctie geen ingrijpende bouwkundige ingrepen ondergaan, iets dat, volgens de UvA, noodzakelijk zou zijn om het gebouw als bibliotheek te gebruiken. Het programma van de UvA is bovendien kleiner, zoals blijkt uit de brief van Stibbe namens de UvA (p. 4): **'Behalve dat er 14 kilometer collectie in open opstelling staat is het een werkplek voor studenten en onderzoekers'**. Voor het programma van de UvA is, volgens dezelfde brief van Stibbe, nodig: 11.120 m² excl. parkeergarage. Gebouw De Bazel heeft een bruto vloeroppervlak van ruim 28.000 m². Ruim twee keer zo groot dus. Volgens de UvA was het gebouw echter veel te klein, ook na uitbreiding van het gebouw onder de keurtuin en de Keizersgracht, Hieruit blijkt duidelijk dat de UvA de gemeente om de tuin heeft geleid vanwege de halsstarrige keuze voor de minst geschikte optie, die ten koste gaat van twee rijksmonumenten.

In de besluitvorming gaat het hoofdzakelijk om emoties, niet om feitelijk meetbare gegevens en getallen. Er wordt gespeculeerd op een vertrek van de UvA uit de binnenstad, terwijl, zoals uit het voornoemde citaat uit de nota 'Het huisvestingsbeleid van de Universiteit van Amsterdam voor de komende decennia' onomwonden wordt gesteld dat van vertrek uit de binnenstad geen sprake zal zijn. Ook later heeft de UvA bevestigd dat, wanneer zij de bibliotheek op het BG-terrein niet zal kunnen bouwen, zij toch niet uit de binnenstad zal vertrekken.

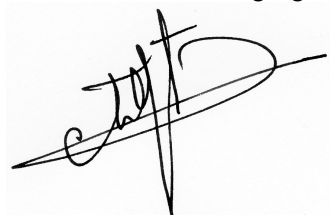
'Het Dagelijks Bestuur dient de aanvraag te beoordelen zoals die is ingediend. Andere ideeën of voorstellen kunnen in die beoordeling niet worden betrokken'.

In de beoordeling dienen de door de UvA gestelde belangen te worden gewogen. Indien er talloze alternatieven voorhanden zijn, kan niet anders dan aan het gestelde belang van de UvA deze rijksmonumenten te vernietigen geen, dan wel een uiterst gering belang worden toegekend.

Naar onze mening is dus geenszins aangetoond, dat *'het belang van de UvA in dit geval zwaarder weegt dan het belang dat is gediend met het behoud van de monumenten'*. De gevraagde monumentenvergunning voor sloop had daarom niet kunnen worden verleend.

Hoogachtend,

Namens de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad,

Minne Dijkstra
voorzitter

Walther Schoonenberg
secretaris